

פרוטוקול מס' 279

מישיבת ועדת העבודה
יום ו', כ"ו אדר א' תשל"ו - 27.2.1976, בשעה 8.30

נכחו:

חברי הוועדה:
 ש: ארבל-אלמוזלינו - היו"ר.
 ז: אמיר
 מ: גז
 פ: גרופר
 ל: דיציאן
 מ: דרובלס
 מ: ורטמן
 ה: זיידל
 י: יודין
 מ: כהן
 ח: שמעוני

מוזמנים:
 א. אברמוביץ - מנהל המחלקה לאיגוד מקצועי
 בועד הפועל של ההסתדרות.
 צ: נתנדון - " " " "
 ש: ברמה - " " " "
 א: נחמני - " " " "
 י: ברזילי - מנהל המכון למחקר בועד הפועל
 של ההסתדרות.
 מר כפלאווי - משרד העבודה
 י: ברק - " "
 נ: אורי - " "
 מר בן-דור - " "

רכז מידע: מ. כהן.

רשמה: ש. ז"ק.

סדר-היום: (א) מסקנות ועדת העבודה בנושא: רכבות שכירים בעלי שכר
 נמוך נכנסים למעגל הנזקקים להשלמת שכרם מהסעד.
 (ב) חוק הסכמים קיבוציים (תיקון), תשל"ה-1975.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו פותחת את הישיבה.
אני מקדמת בברכה את חברינו וידידינו
שליחי ההסתדרות שכבדו אותנו היום בנוכחותם.

אנחנו צריכים היום להתחיל לדון
בהצעות סיכום של ועדת המשנה בראשותו של חבר-הכנסת ד"ר אמיר לשת
הצעות לסדר-היום שהועברו לוועדה. מליאת הוועדה דנה בנושאים אלה
וועדת משנה נתבקשה לסכם את הדברים שנשמעו בקשר לשכר המינימום
בעת הדיון בהצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת מ. כהן וד"ר אמיר.

אנחנו היום מתחילים לדון בנושא
זה. אנחנו השקינו את הסיכום בכך עקב בקשתה של ההסתדרות מפני שעדיין
מתנהל המו"מ בהסתדרות. אנחנו נעצנו לבקשה זו ברצון ודחינו את הסיכום
עד תום המו"מ. אני אמסור עכשיו את רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמיר
שריכז את הוועדה להביא את הצעותיה.

ד"ר אמיר:
אני מצטרף לברכות החמות למשלחת
מטעם ההסתדרות שמתחפים אתנו היום.
ועדת המשנה של ועדת העבודה מורכבת: ממני; כיושב-ראש הוועדה, חברי-
הכנסת מ. כהן, ה. שמעוני, ה. זיידל, א. אבטבי. מאחר והוועדה
לא רצתה להתעמק יותר מדי בנושאים הכואבים והמסובכים שבהם אנחנו
דנים, הביאה שש המלצות. יכול להיות שלו היינו דנים בהמלצות
אלה לפני הודשיים היו הדברים מצלצלים יותר חזק מאשר היום.

(קורא את ההמלצות).
כאשר ניכנס לזיכרון כל אחד
יוכל להביע את דעתו מה הוא חושב לשכר מינימום. כן ידוע שהיום
ישנן רשויות שונות במדינה המעניקות הטבות שונות לאזרח ויש
לרכז אותן ביד אחת על-מנת למנוע כפילות. כן יש ללכת בשלבים
בהפעלת ההדנה בנתי-השטר. בסעיף 2(4) הכוונה שמאחר והעשירים משלמים
שכר לימוד גבוה יותר; הם גם יחזקו בצורה זו שהצענו את השכבות
החלשות במדינת ישראל.

אשר לסעיף ד' - אנחנו יודעים
שסעיף זה הוא קשה וכבד, ואני אפילו חושב שהוא יהווה פצצה-זמן
ומדוע? מפני שאין ספק שציבור השכירים בכללותו עדיין לא הגיע
להכרה שיש צורך חיוני לחזק את השכבות החלשות שבתוכו במישרין
ובעקיפין. לטוב ארוך בוודאי נצטרף לחשוב כיצד לתת את הפיצוי
ליוקר בצורה שווה לכל האוכלוסיה.

אשר לסעיף ה' - בינתיים ההסתדרות
הגיעה להסכם של שכר מינימום של 1000 לירות לחודש. אולם, לעניות
דעתי סביר זה איננו מספיק, כי גם אם בשנה הבאה תתקבל תוספת של 50%
אנחנו נגיע לשיעור של 1050 לירות לחודש בשנת 1977. נבאשוואה לתוספת של
37%-40% לגבי שכר המינימום הנמצא במשק - אנחנו נגיע קרוב
ל-3000 לירות.

אשר לסעיף ו' - כאן מצאנו לנכון
להתייחס לאיזורי הפיתוח המרוחקים ממרכז הארץ שם. מהירי המוצרים והשירותים
הניתנים הם גבוהים יותר. לכן שוכנעה הוועדה שיש לתת פטור גבוה
יותר לחושבי האיזוריים האלה. אמנם המלצה זו נוגעת יותר למשרד האוצר.

ד"ר אמיר:

לכן יש להביאה בפני אנשי האוצר ולדעתי ישנה אוזן קשבת לענין זה.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אני מודה ליושב-ראש ועדת המשנה ולחבריה ואנחנו נדון בהמלצות. אולם, תחילה עלינו לשמוע את משלחת ההסתדרות.

צ. נתנזון:

אני רוצה להודות על דברי הברכה של היושבת-ראש ולהביע את הערכתי לחבר-הכנסת אמיר ולחברי ועדת המשנה שהכינו את ההצעות הללו, כי יש לחשוב איך למצוא דרך כדי לקדם את שכר העובדים בדרגות השכר הנמוכות. אגיד אולי שכבר הודעתי בוועדת העבודה של הכנסת כאשר דנה בנושא זה, והדגשתי פעם ופעמיים את עמדת ההסתדרות, כי ההסתדרות איננה בדעתה להרבות בהשלומים המוענקים בתוקף החוק, כדי שלא צריך יהיה להזדקק לתמיכת סעד. נדמה לי שבנקודה זו אין חילוקי דעות בין המגמה היסודית של ההסתדרות לבין הדברים שוועדת המשנה הביאה לכאן.

אני מוצא לנכון להגיד שאנחנו עומדים בפני שורה של מבחנים קשים ביותר והייתי שם את הדגש על ההתפתחויות שתאינה בחודש אפריל הקרוב בעקבות התקציב החדש שהוגש לכנסת וההשלכות הנובעות מצמצום הסובסידיות לגבי רמת החיים של השכירים בכלל ולגבי העובדים המקבילים שכר נמוך במרש. אבל היום לבוא ולהגיד שהמשך הסובסידיות צריך להיות למצרכים בסיסיים, אבל תוך קביעה עובדה שהסובסידיות צריכות להנתן למצרך העממי. אזי, ההקשר של הדבר הזה לקידומו של העובד בשכר נמוך - יש לו חשיבות מפורגה ראשונה, ובוודאי שיש לו חשיבות לגבי המשך השירותים הסוציאליים, אם וכאשר ייפגעו מרבית העובדים, הרי בוודאי שייפגעו יותר העובדים בשכר נמוך.

כמובן שההצעות האלה של ועדת המשנה המבקשות למצוא דרך כדי להבטיח את הדברים האלה כמו: ביטוח לאומי לילדים כדי לשמור על רמת החיים של העובד בשכר נמוך. מכאן, יש להבין את הרצינות שההסתדרות מקיחת לדברים אלה ואת ההתייחסות של ההסתדרות למסכנות ועדת המשנה בקשר לשכר מינימום ותוספת היוקר.

לפני כחודשיים דיווחתי לוועדה שההסתדרות עומדת בשלבים מעשיים-ממשיים בדיוניה עם התעשיינים לגבי מדיניות השכר תוך התירה יותר אופטימאלית לגבי אורך המו"מ; והאמנתי שאחרי ההכרזות המרות של נשיא התאחדות התעשיינים, אשר זכותה לתרגם את המיסמך הזה ולהביאו להכרעה בשלמותו, או בחלקו, והמו"מ התארך הרבה מאד; ואני שהשתתפתי בכל הדיונים של המו"מ, הרי אנחנו יכולים להגיד בהרגשה של מילוי שליחות, כי ראינו בפנינו את הנקודה שהעיקה ביותר והיא: איך לתת ביטוי לקידום פועלי היצור, בדרגה, ובמיוחד לגבי העובדים בשכר נמוך ושכר התחלתי.

אני מבקש להגיד שבויכוח שהתנהל בקביעת הסמכויות צריכה ועדת העבודה להבחין בין הדיבורים על הבטחת שכר מינימום לבין הדיבורים על הכנסה מינימאלית, כי שני הדברים האלה הם גישה שונה לנושא הזה. מכל מקום, ההסתדרות לא הרפתה בכל שלבי המו"מ מן הקביעה שבדרכי המו"מ נגיע להגדלת שכר המינימום,

צ. נתנו:

כי לנו ידוע שאם אנחנו מגדילים את שכר המינימום, ושכר המינימום הקרוב לדרגת השכר הנמוכה ליד שכר המינימום. זאת אומרת, לא ראינו כאן דבר מחייב לגבי השכר ההתחלתי שאנו מתחילים העובד לעבוד, אלא ראינו כמחייב את השכר ההתחלתי, כלומר, השכר של הדרגות הנמוכות הקרובות לפי המקומות של העובדים. אני אוכל לפרט את העריכה השכר אם תהיו מעוניינים בכך ואעשה זאת בהמשך הדיון, ובעיקר, אם לא תינתן שום תשובה ולא תתייחסו לדרגות השכר הנמוכות ודרגות המינימום - הרי זו הרגשה קשה בשבילנו להגיד שלא מה שביקשנו בתחום זה נתקבל על הצד שאנו ניהלנו את המו"מ. לו היו דברים אלה מכוונים למשלחת ההסתדרות - הדברים היו מתקבלים ומקבלים את הגיבוי של ועדת העבודה של הכנסת, כי הכוונה היתה להביא לגידול יותר משמעותי של השכר. אולם חתמנו על שכר מינימום של 1000 ל"י בשנת 1976 ו-1050 ל"י בשנת 1977 - זה היה הרבה פחות מההצעות שאנחנו הצענו.

אבל חשוב שחברי ועדת העבודה של הכנסת ידעו שהדיונים על ההסכם התארכו מימים לשבועות ומשבועות לתודשים ולבסוף הופסק. המו"מ נפסק בנקודה זו של מו"מ לגבי שכר מינימום. השיקול שלנו לחתום על ההסכם נבע מהרכב המשלחת של ההסתדרות, מהמצב בו נתון המשק ומהמצב בו נתונים העובדים - מכל הסיבות האלה מוטל היה עלינו לחתום על ההסכם שיבטיח מסגרת לכל קבוצות העובדים החזקות והחלשות גם יחד.

אמנם ידענו שלו מסרנו את העניין לאיגודים, ויש בידי להשיג יותר - הדבר לא רצוי לאנשים, ובעיקר, במצב התעסוקה ורמת השכר, הרי הם כאלה היום שהם לבד לא היו יכולים להשיג את הדבר הזה. נוסף לכך, אני רוצה להגיד, שאם חתמנו על הסכם השכר שהוא יתן תוספת של 9% על השכר הכולל ולא על היסוד, כלומר, עד השנתיים הקרובות - תוספת של 6% לפחות ובשנת 1977 - 9%, הרי לגבי שכר המינימום ההגדלה היא בשיעור של 14%. כאן אבקש לבחון את העריכה השכר בכמה ענפים כמו: בענף המזון, ענף הטכסטיל, כדי להוכיח שכתוצאה מההסכם שחתמנו הם יקבלו 3% ועוד 3%; ובדרגות הגבוהות תוספות השכר הן גדולות יותר והיינו צריכים לבחון עכשיו במו"מ של האיגודים המקצועיים עם הענפים את המצב. כמובן שהייתי מעדיף שנוכל להוסיף בפניכם כאשר יש בידינו תוצאות של מה שנתרחש במקרים מסויימים כאשר בשבילים אין שכר מינימום ואין אפשרות להגדיל את דרגות השכר הנמוך; או כאשר במקרים מסויימים דרגות השכר הם כאלה שהם מעל ומעבר לשכר המינימום.

בסיום המו"מ נעמיד לרשותכם את התוצאות של המו"מ בענפים וההסכם שחתמנו יש לראות כהסכם-מסגרת. אני חושב שגם מזכיר ההסתדרות, גם יושב-ראש המחלקה לאיגוד מקצועי, גם חברי הוועדה המרכזת וגם חברי המחלקה לאיגוד מקצועי היו מודעים לזה שהיו רוצים שכר המינימום יהיה יותר גבוה מזה שחתמו. נוסף לכך, גם למו"מ כללים משלנו. ידידי, חבר-הכנסת אמיר, ניהל אתי יחד מערכה להשוואת התנאים הסוציאליים ביסוד ועתה אנחנו רואים בדבר שדיברנו עליו במשך שנים - צעד קדימה בהסכם שנחתם עתה. אני רואה בזה הסכם של מסגרת שיימשך שנתיים ולא יותר משלוש שנים, ועד אז יושוו התנאים הסוציאליים. עתה במו"מ של הענפים מישימים הענפים את הדברים כדי שהעובד היומי יקבל את שכרו ומעמדו של העובד

צ. נתנון:

החודשי, וזאת לאחר חצי שנה - גם לזה חשיבות מירבית לקידום העובדים בשכר נמוך.

אשר לענין תוספת היוקר - אנחנו

ראינו במכשיר תוספת היוקר אחד ההישגים החשובים של העובדים הבא להבטיח את השכר הריאלי. הוא אמנם איננו מושלם ואיננו מפצה על כל ההתיקרויות, ואיננו מבטיח את מלוא השכר הריאלי. אבל ראינו בו נכס ולא חדלנו מלפעול לחיזוק המכשיר הזה, ובהסכם שנחתם עכשיו ובעקבות ההמלצות של ועדת זוסמן הוא בא להבטיח שלפחות 70% מההתיקרויות ישתלמו. למעשה, ההסכם בא לקבוע ולהבטיח של-4 השנים הקרובות, לפחות בענין תוספת היוקר לא נעמוד בפני ויכוחים. כלומר, חשבתי שלפחות ל-4 שנים הנושא הזה מובטח. אולם, בימים אלה מציעים כלכלנים ומומחים באוצר ובבנק ישראל לבחון בהסכם הזה את הנקודה הזו. ההסתדרות הצהירה את התנגדותה להצעה זו, כי אנחנו רואים במכשיר הזה של תוספת יוקר מכשיר שצריך להעלות את רמת-החיים של העובדים ואנחנו נעמוד על כך שההסכם שנחתם יכובד גם על-ידי האוצר וגם על-ידי בנק ישראל. במקרה לכך אני מבין את הדאגה של חברי-הכנסת אמיר שמיך את עבודת הוועדה לפיזיוס במקרה של התיקרות לכל המשפחות ולכל העובדים.

אבל ההשוואה המספרית של קידום

השכר, סולמות השכר ומכשיר תוספת היוקר ימשיך למלא את היעדים שאנחנו קבענו להם.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אנחנו הזמנו את נציגי ההסתדרות

כדי לשמוע את השגותיהם בנושא

של שיפור מצבם של בעלי שכר נמוך ויבחרו את ההבדלים בין הכנסה-מינימום לבין הכנסה נמוכה - מה אתם חושבים בנקודה זו?

האם יש אומדן או הערכה מהו היקף

בעלי השכר הנזקקים להשלמת שכרם מהסעד?

מ. כהן:

אשר לתוספת היוקר - האם אינכם

הושבים שחשוב תוספת היוקר פוגע

בשכבות הנמוכות, כי על-ידי-זה שאתם העלייתם את התקרה הדבר פוגע ישירות בדרגות מסוימות, כיצד נחתם שהדבר הזה ייעשה?

מה דעתה של ההסתדרות לאור הסקר

שנעשה על-ידי משרד הרווחה שבשנת השל"ה נוספו עוד 20.000 שכירים שיהיו זקוקים לקבל סעד להשלמת שכרם?

ל. דיציאן:

אני רוצה לשאול את נציגי ההסתדרות

מדוע הם מתנגדים לחקיקת חוק

שכר מינימום. אך בעיקר הייתי רוצה לקבל הבהרה לגבי הטענה שהושמעה ששכר המינימום יביא להעלאה כוללת בכל דרגות השכר?

נוסף לכך, מדברים על אבטלה

בהיקף של 90.000 איש, או 50.000 איש - לפי הערכת ההסתדרות

ל. דיציאן:

ומוסדות המחקר שלה, מה האחוז האנשים שיפלטו בקרב פועלי היצור ומה האחוז בקרב אנשי השירותים?

ה. זיידל:

הואיל וידידי נתנו פתח ואמר שאנחנו נוכל לראות את מצב הדברים רק באפריל לאחר שנראה מה תהיה השפעת התקציב החדש. אבל אולי יוכל מר ברזילי להביד לנו האם הדברים שנאמרו הם לאור המספרים על ההתיקרות הצפויה בכל המצורים של המשק, ובעיקר, מדובר על מצרכים חיוניים - האם המספרים מבוססים על הדברים שנתפרסמו? כי לכך תהיינה השלכות על כל מה שאנחנו מדברים.

ז. אמיר:

ישנה היום מגמה לקצץ בענין הסובסידיות ולתת סובסידיה למצרך - הייתי רוצה לשמוע את עמדתה של ההסתדרות בנושא זה, והאם דבר זה עלול לפגוע בבעלי שכר נמוך?

פ. גרופר:

עכשיו מחיל המו"מ באיגודים וישנה כבר דרישה לתוספת שכר בשיעור של 30%-40% - האם אין מתייחסים להסכם שנחתם?

א. אברמוביץ:

אתחיל ברעיון החשוב ואומר שאני מלא הערכה לנקודת הראות הסוציאלית של חברי-הכנסת, כפי שהדבר משהקף בהצעות האלה. אולם, אני רוצה להגיד באופן הברור ביותר שאני הייתי מתנגד לתוספת יוקר שווה לכל, כי תוספת יוקר שווה לכל היתה מחסלת את כל השיטה של תוספת יוקר, כי יש דברים שהם כל-כך טובים שאי-אפשר לעמוד בהם. הנסיון בעולם מלמד שתוספות אחידות ניתנות באופן חד-פעמי. אתה יכול בזמן מסויים, להת סכום מסויים שווה לכל עובד. אבל אם אתה עושה את זה כשיטה, אתה מביא לליברליזציה של השכר באופן שהיא הפגע בעובד ובהיררכיה בעבודה. מכאן, שאנחנו חייבים, עם כל תפיסתנו הסוציאלית, לא לשכוח שענין השכר אינו יכול להיות ענין של סעד, כי הוא קודם כל פונקציה של המערכת המשקית שאנחנו פעם בשנה נותנים תוספת יוקר ואם רוצים להת שווה. (מ. כהן: למעשה, נהגם למטה ולא נחתם למעלה). הוא לפי הפישתך מתן הפוך. אבל בעולם מקובל - פרט למקרים יוצאים מהכלל, ולא רק בתוספת יוקר. אבל אם אתה רוצה תוספת יוקר, זה תוספת שכר ואז כמה תוספות שכר צריך לתת? אני יודע שיש עכשיו ויכוח בגרמניה בקרב אחד מראשי האיגודים המקצועיים שם בדבר מתן תוספת אחידה ולא באחוזים. אזי, אתה בהחלט יכול לתת תוספת באופן חד-פעמי. אבל אם אתה הופך את זה לשיטה - אתה מוכרח להביא להקטנת הפערים. כלומר, תוספת שכר אחידה תביא לידי כך ששום משק לא יוכל להפקד - זה שייך לענין שכר מינימום. קיים פער בחברה הישראלית. (מ. כהן: ואתם מעמיקים אותו).

חבר-הכנסת כהן, אני אומר שקיים פער בחברה הישראלית, גדול מדי ובלתי רצוי. אבל הפער קיים, ובשכר הוא אינו פער, אלא הפרש מוגזם מדי, ואני רוצה שנדע את הדבר הזה, כי מי שרואה נגד עיניו כמה עשרות הטייסים של

א. אברמוביץ:
"אל על" וזה היום נושא פופולארי, יכול לחשוב אחרת. אבל מי שרואה נגד עיניו את הנער-השליח כדרגה הנמוכה ביותר בקרב השירות הממשלתי ומנכ"ל משרד ממשלתי יראה את ההפרשיות. אבל היחס אינו גדול. הפרשיות השכר בארצות פרוגרסיביות הוא 1 ל-7, בברית המועצות - 1 ל-4, בארה"ב - 1 ל-25. (מ. דרובלס: מה ההפרש בתוספת היוקר בין נער שליח לבין מנכ"ל?) אני מודיע לך, חבר-הכנסת דרובלס, שאילו היו מדברים על שיטת תוספת יוקר פחות משוכללת מאשר אצלנו - זהו ענין אחר. אבל אם אתה שואל אותי, אזי תוספת היוקר גם של מנכ"ל היא לא כזו שהוא יכול לשים את משכורתו בבנק כחסכון. אינני מדבר על מנכ"לים בודדים של בנקים גדולים. אבל מנכ"לים של משרדי הממשלה אין להם רזרבות בבנקים. אני רוצה להניח שרוב רובה של הפקידות הבכירה היא נקייה-כפיים והם מוציאים את משכורתם על מצרכים.

אני חולק על הדעה שיש להח את התוספת רק למצרכים, ורק לאלה שמרויחים עד 2000 ל"י ומה עם המצרכים לגבי אלה שמרויחים 3000 ל"י ו-4000 ל"י, האם הם לא עלו באותה מידה; וגם אם לא עלו באותה מידה, הרי אני חייב לנהוג כך ואני אתן באחוזים לכל אחד? אני ברצון מוכן לענות על שאלות ומוכן להתווכח. אבל לא נעשה את זה ביחד, כי אז איש אינו יכול לעשות דבר. אזי, כדי לסיים בענין תוספת היוקר, היא תינתן על אותם הסכומים שמאפשרים רזרבה. שמענו כאן על תקרה מסוימת שהיא התקרה לגבי הסכום התעריפי המקובל על ההסכם מפני שאין תוספת יוקר.

אשר לענין שכר מינימום - אני חייב להוסיף על דברי חברי נתנזון שהסביר שענין שכר מינימום מתאים לארצות ששם עניני האיגוד המקצועי מעוגנים בחוק; ולפי החוק מעוגנים בו עניני שכר מינימום. כלומר, זה מתאים לארצות שהסכמי העבודה מכסים שם 20%-25%. מהעובדים; אפילו בארה"ב הכבירה ששם יש איגודים מקצועיים חזקים הם מכסים בהסכמים קולקטיביים לא יותר מאשר 20%-25% מהעובדים; כך הדבר גם במספר ארצות אירופה, שלא לדבר על אפריקה. אזי, בארה"ב בא המחוקק ומגן על אותה קבוצה גדולה של עובדים בין אם אלה מהגרים ממכסיקו, או מארצות אחרות שאין שאין להם כל הכרה של האיגוד המקצועי. כאן בא המחוקק ומבטיח מינימום ואיזה מינימום, אשר באופן משמעותי הוא מתחת לשכר התעריפי. נדמה לי שזו אחת השאלות שנצטרך לחשוב עליהן, כי מדוע אתם חושבים שזה מסבך או איננו מסבך את התעריפים, בגלל הסיבה שהדבר אינו פוגע ואינו נוגע בשכר התקרה ההתחלתי בתעשייה, ובצנפים אחרים הוא נמוך ממנו באופן משמעותי. אילו בישראל השכר ההתחלתי היה 1000 ל"י כדוגמה נוחה לחשבון ובא המחוקק ומוסיף 800 ל"י, או ההסכם מוסיף 800 ל"י, הרי זה 800 ל"י האלה אינם משפיעים על ה-1000 ל"י ומעלה. אבל הואיל ולא זו היתה הכוונה, אלא הכוונה היתה להיטיב את מצב הקבוצה הנזקקת, אז מוכרחים היינו לגמור את הענין.

כאן אני רוצה לומר משהו על עמדת הפרטנרים שלנו במו"מ - אנחנו יכולנו לקבל את ה-1000 ל"י רק בהעמדת הדברים באופן אולטימטיבי. אינני זר להשפעות הקשות שיכולות להיות לשכר מינימום. אבל כאן היתה נוקשות מיותרת. עובדתית, צריך לחקן את הדברים לא רק לגבי התעשייה, אלא גם לגבי החקלאות.

עתה אני רוצה לעמוד על הענין: מה זה שכר מינימום? אנחנו כולנו עובדים במושגים בלתי בהירים, או לפחות בלתי מובנים. אנחנו בהסתדרות לא בדיקנו את הנושא במידה מספקת.

א. אברמוביץ:
50%-60% אנחנו מתכוונים לשכר הממוצע. מה ראו אלה שעסקו בזה? זאת אומרת, הם ראו בכך שאם העובד יקבל איקס לירות בתעריף שלו כמכסימום וזהו הממוצע בין כל התעריפים, ל-50%-60% זה צריך להיות שכר מינימום. כידוע לכם אין לנו מוסד לסטאטיסטיקה ואנחנו מסתמכים על הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה של הממשלה, והתברר לנו שלגבי שכר אין כל מטרמיסטיקה, כלומר, שכר של 8 שעות עבודה בשכר רגיל, אלא ישנה רק סטאטיסטיקה הכוללת את כל המרכיבים הבאים: שכר יסודי, תוספת יוקר, תוספת ותן, תוספת מקצועית, תוספת מחלקתית, תשלום עבור שעות נוספות, משמרות, שבתות, פרמיות מאושרות ובלתי מאושרות, תוספת בעד 2 ילדים - סעיף זה נמצא בביטוח הלאומי - אלה הם הקריטריונים לשכר ממוצע. (ל. דיציאן: שכר ממוצע יש גם למנסיונרים שעובדים עבודה חלקית)? אנשים שעובדים עבודה חלקית נחשבים כעובדים חלקיים שאין להם יום עבודה מלא, אפילו אם הוא עובד 3 שעות - זה מתחלק ל-3 שעות.

אבל המושג הזה של שכר מינימום ילך וישתבש אצלנו יותר ויותר, כי בעתיד יכניסו לכאן גם את התמורה בעד השתתפות ברכב. יוצא איפוא, שאנחנו משווים דברים שאינם שווים. אזי, אנחנו אומרים ששכר מינימום של 8 שעות - וזה לא כולל פרמיות ושעות נוספות שגם אדם בשכר נמוך מקבל ואנחנו למעשה לא מדברים עליהם, כי כאן מדובר על הכנסה ממוצעת לעומת שכר מינימום. אזי, עם כל התנגדותי להתאחדות התעשיינים יש איזה שהוא חשבון מהמטי וכלכלי. לכן, אם רוצים להשוות דברים יש להשוות שכר מול שכר ולא שכר של 8 שעות מול הכנסה המורכבת בצורה אחרת והיכולה להשתנות במידה שתגדלנה מספר השעות הנוספות, וזה יכול להיות שוב פעם אותו דבר ולהיפך. אזי, יש לזה השפעות בלתי רצויות. לכן, אנחנו חושבים שהענין מחייב בדיקה יסודית יותר כחודש וזה מה שנחוצן לנו עכשיו, כי אי-אפשר לבוא במושגים אחרים במציאות הזו.

אזי, אנחנו מדברים על 50%-60% מס וחברי-כנסת רבים אמרו לי פעם כנימוק לכך שגם בעבר עשו אותה שגיאה. אני בדקתי את המספרים ואף פעם לא הגענו לאחוז יותר גבוה, וצדק חבר-הכנסת אמיר שאמר שבסוף השנה יבואו עוד 5%, ובסוף השנה השניה שוב יהיה מספרם פחות מאשר עכשיו. אבל אף פעם לא יכולנו להשיג את ה-50%-60%.

בידי תעריף אחד של ענף המזון. אזי, אם עכשיו גמרנו על 1000 ל"י, או במלים אחרות: 40 ל"י ליום. באותו תעריף שהשכר הוא הנמוך ביותר והוא 41 ל"י ליום - זה לא מעניין. אבל באותו תעריף שזה רלוונטי כמו: במיצים, שימורים וריבות, וגם. כאן יש דברים שאינם מקובלים בעולם שהדברים מסתדרים אחרי 6 חודשים, אלא אחרי שנה וזה כולל תוספת ותק שהיא חלק של התעריף בהבדלים קלים ביותר. אזי, פה מקבלים 40 ל"י לאחר 4 שנים, פירוש הדבר שמה שהיה עד כה 6 חודשים והלכו שנה אחרי שנה - אני מוכרח עכשיו למחוק ואני בונה עכשיו את התעריף מכאן והלאה. פירוש הדבר שאם אני נוהן תוספת של 6% בהכמים האלה וזה נוגע לענין של תוספת בין 14% ועד 8%-9%, כאשר יש לזה השפעה מכרעת על התעריף. ברור שלייד ענפי המזון של שימורים וריבות יש עוד ענפי מזון, קשה להניח שאם אתה עושה שינויים כאלה בתעריף אחד לא תצטרך לעשות שינויים גם בתעריף האחר.

א. אברמוביץ:

משום כך אני רוצה להגיד שלפי המבנה הקיים בישראל של מערכת השכר, ושכר מינימום דפקטו הוא חלק של מערכת השכר, הרי זוהי הסיבה לחוסר התלהבותנו לחקיקה בשטח זה. הקושי איננו בשכר האבסולוטי, כי גם בחוק אי-אפשר לקבוע את ההשוואתיות הנוגדת את השכר במשק, ובעיקר, כאשר ההגיון מחייב הפרשיות מסוימת, הרי אנגד עיניכם הוא זה: שכר מינימום מול הכנסה משכר שכולל פרמיות. לכן, אני חושב שכר המינימום יצטרך להשתנות וגם המשקל הסיבולי של הפרמיות צריך יהיה להשתנות. זהו גורם הפוגע בכל המערכת והוא יביא לידי כך שהכנסת תגיע להגיון שכר המינימום הוא מתחת לתעריף באופן משמעותי - זה מוכרח כך להיות. ההתפתחות המציאה דברים רבים כמו: איגוד מקצועי ושכר - לא שאבנו את הדברים מהמקור האורגינאלי שלנו וצריך ללמוד גם מאחרים.

ל. דיציאן:

האם ההסתדרות מתכוונת לקבוע את השכר הממוצע האמיתי? האם

נעשו סידורים כאלה כדי לקבוע את הדברים?

א. אברמוביץ:

אחרי הנסיון האחרון - אנחנו חייבים בבדיקה יותר יסודית של כלכלנים לגבי

כל הנושא כדי שנדע לדבר במושגים אחידים, כי בקשר לאספקט הסוציאלי אנחנו כולנו מאוחדים שצריך לעזור לשכבות הנמוכות. אבל יחד עם זאת איש מאתנו אינו צריך להיות מעוניין להרוס את מערכת השכר.

לאיגוד המקצועי די קשה להשיג

את כל הטבות השכר, וזאת מתוך שיקולים לאומיים; ואם כי יכולנו הפעם להשתמש במלוא כוחנו ולהגיע לתוצאות אחרות בסכסוכי עבודה. אבל אנחנו מביאים בחשבון שלא נגיע בשנת 1976 לחוסר עבודה, כפי שהושמעו כאן דעות.

אולם, ישנו עוד נושא אחד שאולי

שייך מאד לפורום הזה: אנחנו הגענו למסקנה שיש מספר אנשים שמתמשים בשמות שונים על-מנת לעקוף את השכר השווה בין פועל לפועל. אנחנו נתנו הוראות לאיגודים המקצועיים שלא לחתום על טבלת שכר שמטרתה עקיפת החוק. אני אומר לכם היום שהענין הזה ישמש נושא בעל ערך בשבועות הקרובים.

יושבת-הראש שאלה על מי חל

שכר מינימום - אינני יודע אם למר ברזילי ישנם כאן נתונים מוסמכים העוזרים על השאלה. אולם שכר המינימום חל על קבוצה קטנה שמשמ מקבלת שכר מינימום. ישנה קבוצה יותר גדולה ששם שכר המינימום ותעריפי הוא היסוד שעליו מבוססת כל המערכת של פרמיות ושעות נוספות שהם מקבלים. אבל הקבוצה שמקבלת רק שכר מינימום היא קטנה ביותר.

י. ברזילי:

אני רוצה להתייחס לכמה דברים

שהעלה חבר-הכנסת כהן בקשר

לתוספת היוקר. אני לכאורה העליתי את תקרת תוספת היוקר - גם למעשה - כדי שהיא תגיע בחודש אפריל ל-4000 ל"י וזו

י. ברזילי:

בסדר גודל של 10% ו-10,5%. אבל מי שקרא את הדו"ח שימש כבסיס לכל הדין בוועדה קלימק, בולומב וזוסמן ידע, כפי שהוועדה ציינה, שהתפקיד העיקרי של תוספת היוקר הוא בצורך בהכנסה הלאומית והיחס בין ההון לעבודה בתקופה של אינפלציה; והדבר השני - לאפשר חתימה על הסכם בשיעור של 5%-10% כאשר המחירים עולים בשיעור של 30%-40%, כי אם לא היתה מערכת של קשירת השכר לאיזה שהוא משק מסויים לא היתה אפשרות לנהל מו"מ כאשר בתחום זה פה העיקר. (מ. כהן) תקנה עוולה על-ידי עוולה אחת). לא בתחום זה של הגברת השיוויוניות שהיא מטרה מצויינת מאד. אם תקרא את הדו"ח, ואני מוכן לחת'ך אותו, תראה שתוספת היוקר צריכה לאפשר את שני הדברים האלה שאני ציינתי. אם אתה רוצה להגיע למטרה נוספת - תגביר את השיוויוניות להגברת ההכנסה במשק - לא לזה מיועד הדבר.

70% של תוספת היוקר שאתה תוכל לטעון לגביה בוועדת סוזמן זה לא שנותנים במקום 100% רק 70%, אלא יש'לתת פיצוי על פחותי המטבע - בזה אין שינוי לעומת מה שהיה קודם. אולם, פה דובר על ה-70% שהתקבלו בוועדת זוסמן - המספר הזה לא משנה במובן היחסי שהוא יותר למעלה מאשר למטה. הוא בסך-הכל מאפשר הסדר אוטומטי בתקופה של אינפלציה ושמירה על היחס בין ההון והעבודה בתקופה של אינפלציה. אבל הוא לא בא לשמור באופן מלא על השכר הריאלי. פה, לפי ההגיון, אולי לא היתה צריכה להיות כלל תקרה של תוספת היוקר, כי תוספת היוקר היא מכשיר סוציאלי והיא באה להגן על הסכמי השכר.

אני יכול לספר לכם שאני יושב בוועדת מחירים ובאים תעשיינים ומבקשים פיצוי בעקבות תוספת היוקר; אותו חלק של תוספת היוקר שנשאר בכיסם. לכן, מנקודה מבט זו עדיף להעלות את התקרה. אני מסכים שצריך לנקוט באמצעים מסויימים בתחום מדיניות המיסוי. לכן, נראה לי שההסכם כאן הוא הסכם טוב לאור המטרה שאותה הזכרתי לגבי השכר.

השכר כולל את המרכיב שדיבר עליו מר אברמוביץ; זאת אומרת, שכר מינימום על-פי הסידרה שמתפרסמת וזה מה שנקרא הכנסה משכר. אבל זה כולל את כל המרכיבים בנוסף למה שהזכיר מר אברמוביץ, כי גם היום החלק של הספרות המקצועית נכלל בהכנסה משכר. יכול להיות שיתר המרכיבים שעליהם דיבר חבר-הכנסת זיידל ואחרים בקשר לפנסיונרים אינם נכללים כאן. אבל דבר אחד צריך להיות ברור שזו הכנסה למשרת שכיר. האמינו לי שהמון דברים הם הכנסה למשרת שכיר. אמנם לא נעשו מחקרים בתחום זה. אבל אנחנו, המכון לפיריון עבודה ניסינו לבדוק את הנושא הזה בהקשר לוועדת בן-שחר. הם הגיעו לאיזה שהוא אומדן שהמרכיב בשכר של 2300 ל"י התוספות הן בשיעור של 20%-25%, וזאת למרות שהתברר אחר-כך שזה איננו נכון. אבל מתוך השכר "פרופר" - כאשר הגדרת השכר היא תוספת ותק ותוספת יוקר - כל אלה מהווים 80% מהסך-הכל. אלה הם דברים שהמכון אמר בזמנו, אבל הסתייג מהנקודה הזו. מכל מקום, הנתונים אינם אמינים מבהינה סטטיסטית, כי התברר ששיטת המחקר לא היתה טובה, לכן המספר איננו אמין ואי-אפשר לסמוך עליו בשתי ידיים.

אני חושב שבאופן כללי לא רעה הערכה שלי, ואני חושב שהמספר הזה הוא די נכון ומרכיב השכר מהווה 75%-80% והשאר זו הכנסה ממקורות אחרים. אבל אני מדגיש שזה איננו מספר שאפשר לסמוך עליו בשתי ידיים.

י. ברזילי:

נשאלה כאן שאלה על-ידי יושבת-ראש הוועדה ואני רוצה לומר שהבעיה היא כזו: האמת היא שלא נעשו בדיקות כמה עובדים מקבלים סעד - זו שאלה מאד נכבדה, ואולי כדאי שתשאלו את נציג משרד הסעד. אבל אנחנו נתקלנו באחד מעובדי משרד הסעד שדיבר על 5000 עובדים המקבלים סעד של עובדים. אולם מעט מאד יודעים על זכאות של עובדים לסעד.

אשר להערתו של חבר-הכנסת זיידל בקשר לסובסידיות - אנחנו נמצאים עתה במו"מ עם האוצר בשאלה זו והגשנו תזכיר על ההכנסה הפנויה של השכירים בשנת 1976, כאשר כללנו את ענין המיסים והסובסידיות; ומהצד השני - תוספת יוקר ותוספת שכר ומה תהיה התוצאה הסופית של כל הענין הזה. ישנם חילוקי דעות, כי אנחנו הגשנו תזכיר והם הגישו תזכיר, ועכשיו אנחנו מכינים תזכיר משותף יחד עם האוצר. הנתונים שאנחנו הגשנו בתזכיר הם בדוקים. היה ויכוח בין בנק ישראל לבין האוצר, כי אלה טענו שזה 70% ואלה טענו שזה 20%, ושר האוצר בנאום על התקציב דיבר על 32% וזה כנראה הסכם בין הצדדים. אנחנו הלכנו באותה שיטה על-מנת לקבל את הנתון הזה פלוס דברים נוספים שישפיעו על המערכת ורצינו לראות בכמה יגדלו התגמולים מביטוח סוציאלי, או הצמדה של ילדים וקופות הפנסיה. אנחנו הגענו למינוס לעומת הפלוס שאותו הציג האוצר.

אשר לגבי שכר המינימום - כבר הוזכר כאן שגם לנו בתנאים האלה לא נראה שיש אפקטיביות בהעלאת שכר המינימום, וזאת בנוסף לנימוקים איך לקשור את הדבר, כי אם מדברים על 50%, או אם מדברים על 25% - זה לא שכר. אנחנו בודקים את הענין. אבל אשר לשאלה אם הנתון הזה נכון או לא - אני חושב שאין פה טעות רבה, ובעיקר, אם הכוונה ל-1000 ל"י בעוד שההכנסה הכוללת היא תוספת של 6% אזי השכר יגיע ל-2300 ל"י ובינואר תגדל ההכנסה ל-2450 ל"י; ואם גיקח מהנתון המנוכה לפי 75% אנחנו מגיעים ל-50% שהסכום בתוך השכר שלו הוא סך ההכנסה הכוללת. (ז"א אמיר: כל השכר במדינה הוא נמוך). (א. אברמוביץ: בהחלט! אנחנו רואים את זה ואיש לא יכחיש את זה). בהשוואה לשכר במשק הוא נמוך, ובעיקר, אם אתה חושב 8-9 ל"י לדולר הוא נמוך גם בהשוואה לאיטליה ולא רק לארה"ב. מבחינת כושר ההתחרות אתה לא יכול לראות את מה שקיים במל, אלא אתה רואה שדולר שווה 8-9 ל"י שער אפקטיבי ואתה לוקח 2300 ל"י ומחלק ל-8 - אתה רואה את המצב. אבל השוואה כזו יש לה מגבלות בתנאים אלה. אולם נכון ש-80%-90% מהעובדים מכוסים על-ידי הסכמים קיבוציים.

יכול משהו לטעון שהשכר הוא מעל ל-1000 ל"י. אבל הבעיה העיקרית כאן היא מה תהיינה האימפליקציות במשק על כושר היצור של התעשייה. אולם, אני מודיע לכם כאן שבדיקה יסודית כזו לא נעשתה. אנחנו אמנם לקחנו מספר מפעלים מייצגים, ופעם ניסינו לעבוד על מפעל שהשב בענף השימורים ששם שכר המינימום הוא אפקטיבי. כלומר, יש לקחת מפעלים ולראות באיזו מידה ברמות שונות של שכר מינימום הענף הזה הוא ענף יצוא. בדיקות כאלה יש לעשות ולראות, כי אולי יש ללכת לשכר של 1050 ל"י מיד.

א. נחמני: ראשית, אני רוצה לברך את חברי-הכנסת שניסו למצוא דרך להטבות סוציאליות ואיך להקל על מצוקת העובדים. ישנם כאן סעיפים בהמלצות

א. נחמני:

שהייתי הותם עליהם בשתי ידי; וישנם סעיפים שלאור המצב במשק ובארץ - אינני יודע אם היום הם יכולים להתבצע. אני רוצה להודות בפני ועדת העבודה, כי אני הייתי האיש שחתמתי על הסכמי השכר, ולא בקלות עשיתי זאת, כי ראיתי נגד עיני את טובת המדינה ואת צרכי הפועלים. אני מוכרח להגיד שטובת המדינה קודמת לטובת הענין עצמו וחתמתי על הסכמי השכר מתוך הכרח מלאה שכך יש לנהוג.

בהזדמנות זו אני רוצה להגיד

לידידי, חבר-הכנסת שמעון שהסכמי השכר נובעים לארגונים השונים - למשק הפרטי, הציבורי וההסתדרותי. נוסף לכך אני רוצה להגיד משהו בקשר לשכר מינימום - גם אני התלבטתי בנושא זה של שכר מינימום, כי צריכה להיות באיזה מקום החלטה בענין זה; ולפי מיטב ידיעותי אין בהסתדרות היום החלטה הנוגעת לענין החקיקה בקשר לשכר מינימום, או האומרת שההסתדרות היא נגד חקיקה בנושא זה, או בעד. לכן, מכיון שאין החלטה הסתדרותית וגם אני מייצג כאן את ההסתדרות כמו חברי האחרים, ולכל אחד מאתנו יש השקפה עולם מסוימת בהסתדרות. ומכיון שאין החלטה כזו היתה צריכה לבוא משלחת ההסתדרות ולומר שאין החלטה מגובשת כזו ולכל אחד ממרכיבי המשלחת הזו יש לו דעה משלו.

כל הוויכוח היה על 50 לירות.

אזי, לו היה לנו חוק מינימום - הוויכוח היה יורד מהפרק, כי יש מספיק דברים להסתדרות להאבק עליהם וכמעט והתמוצץ המ"מ על 50 לירות של שכר המינימום. לכן, אני חושב, ואני מביע פה דעה של סיעה די נכבדה בהסתדרות, אנחנו חושבים שיש צורך בחקיקה בענין שכר מינימום בהתאם ל-50% בשכר הממוצע במשק, כפי שכבר אמר מא אברמוביץ שהכוונה להכנסה ממוצעת על כל מרכיביה. אני מקוה שבשאלתה במהלך לאיבוד מקצועי אנחנו נדבר על כל הנושא.

אינני רוצה עכשיו להכנס לדיון

בשאלת הסובסידיות ואם הן צריכות להשתלם שווה לכל נפש באמצעות תוספת היוקר - הדבר לא נשקל אצלנו. אני שמעתי על הרעיון הזה לפני שהגעתי לכאן. זהו רעיון כבד-משקל ועל ההסתדרות יהיה לקבוע עמדה בנושא זה. מר אברמוביץ הציג את הבעיה יפה מאד. כן אי-אפשר לתת את הסובסידיה לנצרך ולא למצרף, כי אז אתה יוצר דבר איום ונורא, כי ברגע שאתה נותן את הסובסידיה לנצרך, אף-על-פי שהעובד מרווית, אתה הופך את האיש לאיש סעד. אבל זהו ויכוח אחר, והשאלה נידונה והסובסידיה תינתן למצרף ולא לנצרך.

צ. נתנזון:

דווקא בעקבות דבריו של מר נחמני

בקשר לשכר מינימום, הרי כדי

לקבוע עובדות אני רוצה לומר שהתביעה של משלחת ההסתדרות היתה 1100 ל"ש כשכר מינימום. כאשר הגענו למו"מ הועלתה הצעה של שכר מינימום בסך של 800 ל"ש כחשובה להצעה שלנו. אחר-כך הציעו התעשיינים שכר מינימום בסך של 950 ל"ש. במו"מ קשה וארוך סיכמנו שבשנת 1976 יהיה שכר המינימום 1000 ל"ש ובשנת 1977 תוספת של 50 לירות, דהיינו - 1050 ל"ש; לזה יש להוסיף את תוספת היוקר שתהיה באפריל ובאוקטובר 1976 וכן באפריל ובאוקטובר 1977. אני מבקש לומר שאנחנו לא ראינו הענות להצעות שלנו במו"מ, ואם חתמנו על ההסכם היה זה מתוך כך שראינו צורך להשיג הסכם-מסגרת שאפשר יהיה

ג. נתנזון:

לראות בו את קידום של הפועלים בשכר נמוך כענין משמעותי ונראה
איך הדברים יישמו בהסכמים הענפיים בין האיגודים לבין המפעלים.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אני רוצה להודות לנציגי ההסתדרות
על הדברים שהשמעו. הם הדגישו לנו

דברים רבים המחייבים מחשבה מחודשת, ואולי אף התייחסות אחרת מזו
שהתייחסנו בעבר, ובעיקר, בדברים שהחגלו כבלתי מוגדרים ובלתי
רלוונטיים. הלינו הרבה תקוות בענין שכר המינימום ואנחנו יודעים
כמה מאמצים השקיעה ההסתדרות. בוויכוח שהיה בין שני הצדדים סברנו
שהענות של לשכת התיאום תהיה גדולה יותר מאשר היתה בהתאם למח
סוכם, ובעיקר, כאשר ראתה שהוויכוח הוא לגבי השכבה הנמוכה.
יש להצטרף על כך שלשכת התיאום לא העלתה את הסכומים במידה מספקת
ולא הלכה לקראת ההסתדרות בנושא זה של שכר מינימום, כי אילו יכולנו
להשיג יותר באותו הסכם שהושג - כל הוויכוח היה יורד מהפרק.

אנחנו גם סברנו בעבר שכר המינימום

שהושג במו"מ הוא ממש בסיס שנקבע בהסכמים הקיבוציים, ואנחנו בחלט
שואמים להרחבתם. כן שמענו, והדבר נחגלה בדיונים על שכר מינימום
שההכנסה הממוצעת זו הכנסה משכר ויש יסוד לבדיקה שצריך לעשותה.
אני שמחה שההסתדרות עומדת לבדוק את כל הנושא ולהגיע עם כל אותם
הגורמים במסך להבנה כדי שלא כל מספר יוכל להתפרש בצורה כזו ואחרת.
אלא המחקר ישמש כבסיס שאפשר להסתמך עליו, ולו רק בשביל הדברים
האלה - חובה לעשותם. ובסיום, אני רוצה לומר שאפילו רק בשביל
הדברים האלה, ההופעה של משלחת ההסתדרות כאן היתה כדאית, ואני
מודה לכם.

י. יודיס:

אני רוצה לשאול את חברי ועדת
העבודה של הכנסת: הרי ההסתדרות
היא שהחליטה על הנהגת שכר מינימום בפעם הראשונה. האם נעשה איזה
שהוא חישוב סטטיסטי לגבי כספי הפועלים?

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו:

אולי מר ברזילי יוכל להכין לנו
תשובה על המצב הכספי של הפועלים,
שימור מעמדם, ובאיזה ענפים? תודה רבה!

(נציגי משלחת ההסתדרות עוזבים את הישיבה).

2. חוק הסכמים קיבוציים (תיקון), תשל"ה-1975:

ל. דיציאן:

אני מבקש להזמין לישיבה הבאה
בנושא זה את התאחדות בעלי המלאכה.

היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו:

שיפנו אלי ואנחנו נענה ברצון.
בשבוע שעבר התנהל הוויכוח סביב
סעיף 5, 33(ד). חבר-הכנסת דיציאן עמד על כך שלסעיף זה אין מקום,

היו"ר - ש. ארבלי-אלמוזלינו:
כי הוא יכול להפיל את בעל המפעל. וסוכם שהיועצים המשפטיים ימצאו
נוסחה שתניח את הדעת. כיון שמצד אחד יש לתת סמכויות למפקח שיוכל
לבדוק אם ממלאים אחרי הצווים, ומן הצד האחר - יש לראות שלא
יהיה בעדוק דברים שיכולים להפיל, כי במקומות עבודה קיים
צו ההרחבה.

י. ברק:

ראשית - אני רוצה לציין שאין
כאן מחלוקת לגבי העובדה שצריך
להיות פיקוח, כי השיטה שאנחנו מציעים של דיווח ופיקוח - זוהי
השיטה הקיימת גם היום לגבי חוקים סוציאליים אחרים. היא גם
קיימת בביטוח הלאומי בצורה מאד יסודית, כי כאן יש דיווח של
המעסיקים והמבוטחים ופיקוח שבא לבדוק אם הדיווח שנמסר הוא
נכון. כלומר, כל הקשור במידע יש לנו בסעיף 33(ג). כמובן
שדיווח הוא שיטה מסוימת של פיקוח. אזי, אני בא למקום עבודה,
אני יכול גם לשלוח מכתב, או תלוח מודעה במקום בולט, שיש
להודיע מה מספר העובדים באותו מקום עבודה. אבל זה איננו מספיק,
ובעיקר, אם אני רוצה להיות בטוח שהאינפורמציה שנמסרה לי
היא אמיתית. לכן, אני רוצה שתהיינה לנו סמכויות לבוא למפעלים
ולבקש מידע ולראות אם באמת, לאחר שבעל המפעל הודיע שיש לו,
נניח, 25 עובדים, אם הוא נותן להם את הביטוח הלאומי, או
זכויות סוציאליות אחרות, כי רק מסירה אינפורמציה בלי ביקורת -
לא נוכל לעשות דבר.

לכן, ראשית - אני מציע לכם
לאחד את הסעיפים 33(ג) ו-33(ד), כי לאיזה מטרה אנחנו עושים את
הפיקוח? לברר אם חל על המפעל צו הרחבה ואם מתקיימות הוראות
הצו במפעל? ובסעיף 33(ד) אני מוכן למחוק את המלים: "תשובות
הנחקר יורשמו וייחתמו כאמור בסעיף 3...". כי המטרה היתה
כאן טובה. אולם, אנחנו המיד נוכל להביא את המפקח עצמו כעד.
אבל אם בפני הוועדה הזו הדבר מעורר איזה שהוא חשש שהמפקח יצטרך
לטרוד ולבוא לבית-המשפט ולהעיד, אנחנו יכולים לכתוב את שני
הסעיפים האלה כך: ההסמכה תהיה "מי שהסמיכו שר העבודה להיות מפקח
רשאי לדרוש מכל מפעל מידע כדי לברר אם חל על המפעל צו הרחבה
ואם מתקיימות הוראות הצו במפעל; וכך רשאי הוא לאותה מטרה
ולאחר מתן הודעה מוקדמת להכנס למפעל, לחקור את בעליו, מנהליו
ואת העובדים בו ולבדוק את ספרי המפעל ומסמכיו".

ל. דיציאן:

אני מסכים, אבל בלי לכתוב "לבדוק
את ספרי המפעל ומסמכיו".

ה. זיידל:

בביטוח הלאומי ישנה שיטה של פיקוח.
האם יש שם סעיף האומר שאפשר לבדוק
את ספרי המפעל, כי כאן יכול להיות ניצול להעה.

י. ברק:

בביטוח הלאומי כתוב "מי שהוסמך...
רשאי בכל עת לחקור כל אדם ולדרוש
כל פנקס או מסמך אחר בדבר האנשים העובדים".

אנחנו מוכנים לקבל את הניסוח
סקיים בחוק הביטוח הלאומי.

מ. דרובלס:

בסדר. אנחנו נביא לכנס את הניסוח
שישנו בחוק הביטוח הלאומי בתוספת

י. ברק:

המלים: "הנוגעים לעובדים במפעל".

מ. דרובלס:
כי ישנם מפעלים שאינם מעוניינים
למסור את כל הקלוקולאציות שלהם
הקשורות בחומרי גלם, מפעל שאלה הם דברים סודיים מבחינת הקונקורנציה.
נוסף לכך, אני הייתי מרחיק לכת ואומר במקום המלים "לחקור את בעליו"
"להציב שאלות", כי שני הצדדים האלה ממלאים את תפקידם: המפקח בא
למפעל ומציב שאלות ומקבל אינפורמציה אם משלמים את כל התנאים
הסוציאליים בהתאם לחוק. לכן, חובתו של המפקח להציב את השאלות
ומחובתו של בעל המפעל לענות עליהן. אבל ברגע שאנחנו אומרים שכל
בעל המפעל לעמוד בחקירה - אנחנו ניגשים בצורה שלילית לענין.
מדוע שלא ניקח את הדבר מהצד החיובי, כי זהו הקו שבו אנחנו הולכים
לאורך כל הדרך.

ל. דיציאן:
מהי מטרת החוק? אנחנו מעוניינים
שפועלים ועובדים בלתי מאורגנים
יהנו מהסכמים קולקטיביים כלליים, כלומר, זוהי הגנה על שכר העובדים
הבלתי מאורגנים. הם היום משלמים גם מס ארגון ומשתתפים בהוצאות
האיגוד המקצועי. אנחנו מעוניינים להבטיח להם את החטבות הסוציאליות
והכלכליות הנובעות מההסכמים הקיבוציים. אם מפעל מסויים אינו ממלא
אחר הוראות החוק הוא עובר עבירה פלילית ויש מקום לתביעה אזרחית.
אבל גם דבר זה לא יכול להיות.

לכן, התנגדתי לנוסח כפי שהובא בפנינו,
כי לא כל הדברים הנוגעים למפקח העבודה, למילואים או אי-מילואים מביא
לידי תביעה פלילית. אני בהחלט מסכים שבכל הנוגע לשכרו, תנאיו
הסוציאליים של העובד - המפקח מוספק לקבל אינפורמציה ולהכריח
את בעל המפעל באמצעות בית-דין לעבודה לתת לעובד את התנאים
הסוציאליים.

בהמשך סעיף 33(ד) (ב) בסיפא אני
מציע לכתוב: "לא יגלה מפקח כל דבר שהגיע לידיעתו בתוקף תפקידו לפי
סעיף קטן (א) אלא תוך מילוי חובה המוטלת בעדות".

בפני בית-דין אין חסינות,
בפני בית-הדין הכל גלוי, כי

י. ברק:

מבחינה ציבורית זהו דבר מסוכן.

ל. דיציאן:
אני אומר את הדברים ברוח טובה,
מפקחים של מס הכנסה מקבלים
עכשיו דו"ח מהצהרות הו"ן. לכן, אינני יודע אם זהו אותו דין;
כן אינני יודע אם מחר לא יתבקש המפקח, לפי התקשי"ר, למסור דו"ח
גם לכל משרד ממשלתי אחר.

י. ברק:

מה הוא כבר יכול לבדוק, כי זה
עלול לגרום לסיבוכים שלא נצא מהם.

י. יודין:

בישיבה הקודמת נאמר לנו שהמפקח
רשאי לבחון את כל המסמכים. עכשיו
אתם הצעתם את הנוסח שכתוב בחוק הביטוח הלאומי והוועדה קיבלה זאת.
אני מציע לקבל אותו ניסוח גם כאן. (ל. דיציאן: אמרתי שאני מקבל
זאת). כידוע לכם ישנן שתי צורות להתחמקות מתשלום שכר ותנאים
סוציאליים: קיפוח העובדים במידע, או הסכמים מתחת לדלפק כאשר בעל
המפעל אינו משלם את התנאים הסוציאליים בהתאם לחוק, אלא משלם להם נטו.
באותו רגע זה נוח להם מטעמים אלה ואחרים. אבל בהזדמנות הראשונה
הסידורים האלה מתנקמים בהם בצורה החמורה ביותר. אזי, אם לא בודקים
את המיסמכים הדלוונטיים, כל חוק של הרחבת ההסכמים הקיבוציים לא
יעזור ואני מבקש להתעלם מזה.

ל. דיציאן:

אני אף פעם לא התכוונתי לצמצום
אפשרויות הביקורת על נותני
העבודה. זוהי חובתם האזרחית לגבי הסכמי העבודה. אבל כאן הייתה כנראה
הרחבה יתר על המידה ויש לראות את המסמכים הנוגעים לענין הזה.

ה ח ל ט ה :

1. לאחד את הסעיפים 33 (ג) ו- (ד) ולכתוב:
"מי שהסמיכו שר העבודה להיות מפקח רשאי לדרוש מכל
מפעל מידע כדי לברר אם חל על המפעל צו הרחבה ואם
מתקיימות הוראות הצו במפעל. וכך רשאי הוא לאותה
מטרה ולאחר הודעה מוקדמת להכנס לכל מפעל; לחקור
את בעליו, מנהליו ואת העובדים בו ולבדוק את ספרי
המפעל ומסמכיו בכל הדברים הנוגעים לעובדים במפעל".
2. אשר למלים: "לחקור את בעליו...". - כאן יש
להביא את הניסוח שישנו בחוק הביטוח הלאומי.
3. יש לשנות את המיספור.
4. בסעיף 33ד (ב) יש למחוק את המלים: "סעיף 33ג".
5. לקבל את סעיף 33ה.

י. ברק:

(קורא את סעיף 33ג ו-ד).

ל. דיציאן:

אם נחזור לרגע לסעיף 33א ראינו שבו
דובר על הרכב ועדת הפיקוח שתהיה
מורכבת מנציגי משרד העבודה, נציג הגוף של נותן העבודה שחתמו על הסכם
העבודה ונציג הגוף שחתם בשם העובדים. כן הזכרנו כאן שאלה הם עובדים
בלתי מאורגנים, או מפעלים שאינם מאורגנים בהסכמים הקיבוציים. אזי,
אנחנו יודעים שיש הסכמי זבלא המטילים חובה על הנוגעים ברבר להשפט
בפני גופים שלפעמים אין להם כל קשר למפעלים.

לכן, צריכה להיות כאן אותה הוראה
שישנה בהסכמים הקיבוציים - זבלא. אז אנחנו יכולים להוסיף שבמקרה ולא

ל. דיציאן:

באים לידי הסכם באותה צורה שקבועה בחסכם הקיבוצי נכנסת האלטרנאטיבה בצורת ועדת פיקוח להפשרת הסכסוכים הקיימים. כלומר, שלא תילקח מהאנשים האפשרות של פתרון במקרה של חילוקי דעות, אלא באדם שיש להם אימון בו. . (היו"ר - ש. ארבל-אלמוזלינו: אז אין אימון בלשכת התיאום?) בהחלט לא! כי התאחדות בעלי המלאכה אינם מיוצגים בלשכת התיאום. כן אני רוצה להבטיח שלשכת התיאום לא תהיה חייבת להתדיין בפני איש שייקבע לייצג אותה בסכסוך. לכן, אני חושב שיש לכתוב כאן: הסכמי עבודה- תיקון-זבלא .

י. ברק:

ראשית יש לדעת שוועדת הפיקוח באותו מקום יש בה כל ההליכים וזה לא רק זבלא, אלא יש ועדה פריטטית שהיא השלב הראשון ואחר-כך בא הזבלא. אנחנו רוצים לבוא במקום שניהם גם יחד, כי הוועדה הפריטטית צריכה ליישב סכסוכים שבין ארגון העובדים לבין המעסיק. למה בא-כל הסעיף הזה? ליצור מערכת לגבי האנשים האלה שעליהם חלים ההסכמים.

כידוע לכם, אין לנו ארגונים זרים. לכן, יש להניח שאותם האינטרסים הם גם לגבי עובדים בלתי מאורגנים ואיננו באים לגנוז את יצוג העובדים; או אנחנו איננו באים ללשכת התיאום, או להתאחדות בעלי התעשייה שיש להם אינטרסים של מעסיקים בלתי מאורגנים, כי כל הפילוסופיה מאחורי הסעיף הזה היא שלשכת התיאום של הארגונים הכלכליים היא גם של מפעלים קטנים. אבל לא זאת הבעיה, כי אנחנו באנו לעזור לעובד הבודד במקום עבודתו. ישנם הרבה הסכמים קיבוציים שאיננו מרהיבים מפני שהם קשורים להכרעה של ועדה פריטטית. יש למשל שאלה של תשלום עבור הוצאות נסיעה. אזי המעסיק משלם את הוצאות הנסיעה לעובדים ממקום הריכוז. אבל מה על הוצאות הנסיעה עד מקום הריכוז - כאן נתגלעו חילוקי דעות - דברים אלה יתבררו בוועדה פריטטית. סעיף כזה לא יכולנו להרחיב ולא יכולנו לשלוח את העובד לוועדה פריטטית בין המעסיקים למועצת הפועלים, כי מבחינה משפטית זהו חלק מההסכם הקיבוצי.

לכן, חשבנו שזה לא מספיק וצריך להיות עוד משהו, צריך להיות נציג של שר העבודה שיהיה תחת הפיקוח, תחת הכנפים של משרד העבודה, כי היום אף אחד אינו מפריע לארגונים לבדוק את הדברים ולארגן את הסמכויות הממלכתיות הקשורות בנושא זה. חשבנו שאם נכניס את הסמכות הממלכתית לנושא זה - הדבר יתן יותר כוח. זו הסיבה, הבר-הכנסת דיציאן שהקמנו את ועדת הפיקוח ולא מפני שלא יכולנו להרחיב את סמכות הוועדה הפריטטית, אלא מפני שרצינו לתת גושפנקה של משרד העבודה.

אשר לענין הזבלא - הבעיה של האיש היא הזבלא והיא ארגונית ומבחינה זו תורם יותר לענין אם זה יהיה במשרד העבודה ויוסדר על-ידי הארגונים, ולא על-ידי הפרט. לדעתי, הסידור הזה יותר טוב.

(קורא את סעיף 33ח).

ל. דיציאן:

אני חושב שכל עובד חייב בתוקף החוק לשלם מס ארגון - הייתי מבקש לקבל אינפורמציה אם זה נכון או לא.

י. ברק:
אם יש צו הרחבה אנחנו לא נהגנו להרחיב את הסעיף של מס ארגון בצו ההרחבה. בחצי השנה האחרונה אנחנו מכניסים את הענין והתחלנו זאת בצו ההרחבה האחרון.

כן אנחנו רוצים להציע שהסמכות לדון בתביעות תהיה בפני בית-דין לעבודה.

(קורא את סעיף 6).
כאן אנחנו מציעים למחוק את כל השורה הראשונה עד למלה: "הוראות." .

פ. גרופר:
אשר לגבי מס ארגון לגבי המעסיקים - אני רואה בזה ברכה רבה, כי כמו שזה קיים לגבי פועלים, כך יהיה הדבר לגבי המעסיקים, כי הארגונים עושים את הדבר והכל נהנים.

לכן, גם בנושא הזבלא, או הוועדה הפריטטית - אני חושב שאותם הגופים המטפלים בנושא מבינים יותר ומומחים יותר מכל אדם אחר שיבחר לטפל בבוררות זבלא.

אולם יש לי כאן הערה - לפועלים יש להם מס ארגון לא נחתם אפשרות "למעט לכל הפועלים", כי השר אינו יכול למעט מקבוצת פועלים שלא השלם מס ארגון, וכאן אתם כן נחתם אפשרות לשר למעט.

י. ברק:
בנקודה זו אין שיוויון. לגבי העובדים זה אחיד, כי ברגע שקיים הסכם קיבוצי ויש צו הרחבה, חל מס ארגון, כי צו ההרחבה בא לטובת כל העובדים. אבל ביחס למעסיקים זה לא כך. למשל: פועלי בנין שעובדים ברשויות המקומיות ועליהם חל צו הרחבה. אבל הם אינם יכולים לשלם לארגון המעסיקים שלהם שהוא הרשות המקומית. לא לכל ארגון יש זיקה מבחינה ארגונית. ישנם ארגונים שאין זיקה כזו כמו: הרשויות המקומיות, האוניברסיטה, "הדסה", ובעיקר, שפה אנחנו רוצים להיות זהירים, כי לא כל מפעל שחל עליו צו הרחבה יכולה להיות לו זיקה ארגונית. נוסף לכך, תהיה לכם ביקורת על הדברים, כי זה בא לאישור ועדת העבודה.

ה ח ל ט ה :

- 1: לאשר סעיפים 133, ז, ח.
- 2: בסעיף 6 נמחקה כל השורה הראשונה עד למלה "הוראות." .
- 3: בסעיף 33 יבוא תיקון שנותן סמכות במקרה של חילוקי דעות להביא את הדברים לבית-דין לעבודה.